

Yazılar:

GRAFİKERLER MESLEK KURULUŞU

Milton Glaser'la bir sohbet (I)

Cathie Bleck

Communication Arts
Mart/Nisan 2009

Çeviri: Aslı Mertan

Milton Glaser'ın işleri – simgeleşmiş Bob Dylan imajından tutun, “I Love New York” (New York’u Seviyorum) logosuna kadar – Amerikan kültürünün tanımlanmasına katkıda bulunmuş eserlerdir. Glaser, alanında çığır açan Push Pin Stüdyoları’nın kurucu ortaklığını yaptı, 1974’te Clay Felker ile birlikte New York dergisini kurdu, 1983’te yayın tasarımı şirketi WBMG’yi kurmak için Walter Bernard ile bir araya geldi. Kitap, dergi, afiş ve albüm kapağı illüstrasyonları ve tasarımları uluslararası üne kavuştu. Glaser’ın sanat eserleri dünya çapında birçok sergide yer aldı. Bunların arasında Paris’teki Georges Pompidou Kültür ve Sanat Merkezi’nde ve New York’taki Modern Sanat Müzesi’nde birer solo sergi, ve Kudüs’teki İsrail Müzesi, Washington DC’deki Ulusal Arşiv, Smithsonian Enstitüsü, ve New York’taki Cooper-Hewitt Ulusal Tasarım Müzesi sayılabilir. Glaser 1961’den bu yana,

Görsel Sanatlar Okulu’nda eğitmen ve yönetim kurulu üyesi olarak görev yapıyor. New York City’de yaşıyor ve basılmış üç kitabı var: Milton Glaser Graphic Design (Milton Glaser Grafik Tasarım), Art Is Work (Sanat Çalışmaktır) ve yakın zamanda yayınlanan Drawing Is Thinking (Çizmek Düşünmektir).

Tasarım ve illüstrasyon alanlarında özgürleştirici bir güç olarak varlık göstermiş Milton Glaser ile bu röportajı yapmak benim için bir onurdu. Bir çoğumuza risk almayı, yeni iletişim kanallarını araştırmayı, illüstrasyon ve tasarım mesleklerine aşkla bağlanmayı Milton Glaser öğretmiştir. Sevgiyle kirlettiğim ve oraları buraları yırtılmış kitapları benim öğretmenlerimdi ve şimdi onları öğrencilerimle, hatta içlerindeki deneme yazılarını, hikâyeleri, felsefeyi ve yaratıcı görselleri çocuklarımla bile paylaşıyorum. Sekiz sene evvel, Illüstrasyon Konferansı’nı (The Illustration Conference)

Gary Corner Gençlik Merkezi, Chicago, Illinois. Cephesi bahçeye bakan heykel duvar bir yönden bakıldığında Sonbahar Kış, diğer yönden bakıldığında İlkbahar Yaz olarak okunuyor. Milton Glaser, sanat yönetmeni/illüstratör, Deborah Adler / Milton Glaser / Molly Kormholt, tasarımcılar, James Korpai / Kevin O’Callaghan, heykeltıraşlar.

yapılandırırken, tüm cesaretimi toplayıp, tavsiye almak için Milton’u aradım çünkü Aspen’deki Uluslararası Tasarım Konferansı (The International Design Conference) ile uzun yıllardır süregelen ilişkisini (1972’den bu yana, 1990–91’de başkanlık) biliyordum. Sadece istediğim tavsiyeyi vermekle kalmadı, aynı zamanda bana eşit muamelesi yaptı. Bunun beni neden şaşırttığını bilmiyorum; ne de olsa öğrenmiştim ki kendisi tanışma şerefine erdiğim en cömert, sevecen, iyimser ve ilginç insanlardan biridir. Milton’ın işleriyle tanışmam Illinois Üniversitesi’ndeki son senemde, hocam Carl Regehr’in Glaser’in ilk kitabı olan Milton Glaser Graphic Design’daki metodolojiyi temel alarak tasarladığı derste oldu. Regehr bu kitabın yöntemlerini

çubuk adam çizimleri kullanarak en basit formuna indirgeyip şifrelemişti. Bir çocuk kitabını andıran bu çalışmayı (kitabın mesajlarının kafamıza girmesini gerçekten istemiş olmalı) “Kâşif İnsan” (Man The Explorer) konulu bir afiş projesi için konsept geliştirirken kendimize temel almamızı istedi. İşte o anda, işime yaklaşım tarzım sonsuza dek değişti ve hem profesyonel, hem de kişisel anlamda problem çözümü için eleştirel düşünme becerilerimin temeli atılmış oldu. Bazen Amerikan grafik tasarımının en somut ifadesi olarak anılan Glaser halen haftada dört gün çalışarak, sekiz kişilik (dört tasarımcı, dört idari personel) bir stüdyoyu yönetiyor ve tasarımın çeşitli alanlarında şaşırtıcı miktarda işler üretiyor. Röportaj sona ermek

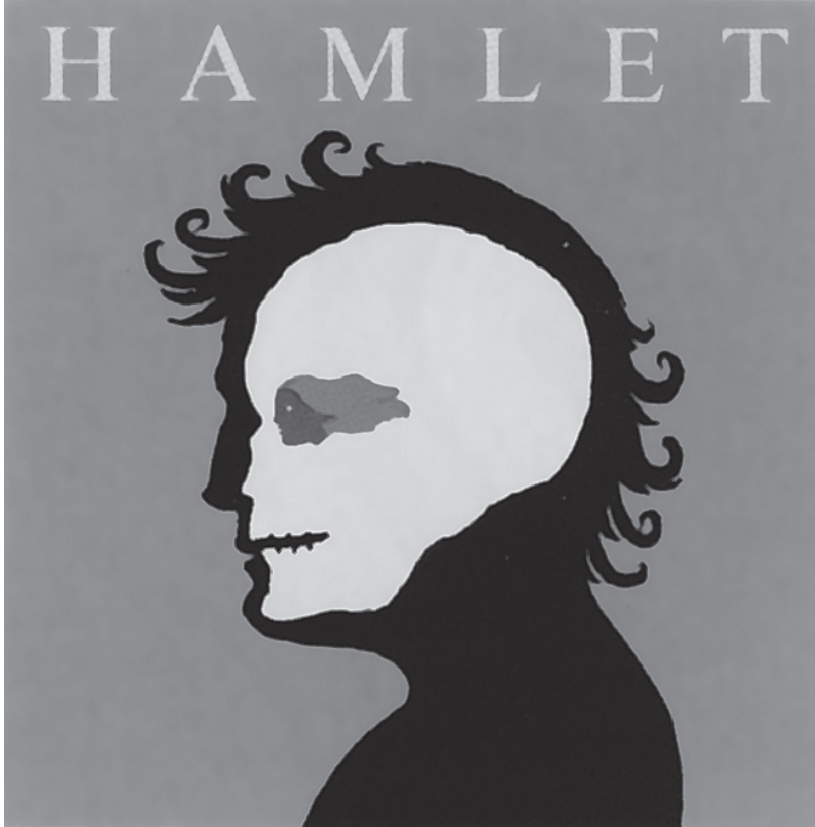
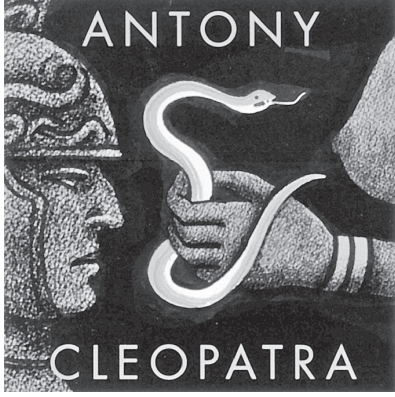
Gary Corner Gençlik Merkezi, Chicago, Illinois. Elektronik müzik atölyesine geçişte duvar resimleri. Milton Glaser, sanat yönetmeni/illüstratör, Deborah Adler / Milton Glaser / Molly Kormholt, tasarımcılar, James Korpai / Kevin O’Callaghan, heykeltıraşlar.

üzereydi ve ben ansızın kendimi seneler içinde kendisine yakıştıran bütün lakapları düşünürken

buldum: bizim “Yoda”mız, bizim “Joseph Campbell”ımız , “çağımızın yaşayan en büyük grafik

“Her sene Theatre for a New Audience (Yeni Bir Seyirci İçin Tiyatro) prodüksiyonu tüm oyunlar için kimlikler geliştirilir. Tiyatro reklamcılığının çoğu örneğinden farklı ve ayrıcalıklı olmalarına çalışırız.” Milton Glaser, sanat yönetmeni/illüstratör; Milton Glaser / Molly Kormholt, tasarımcılar.

tasarımcısı”, ve sadece “Milton”. Bunların hepsi saygı ifade eden lakaplar fakat onun gerçekte ne olduğunu tarif edecek bir lakap henüz keşfedilmedi çünkü o birçok insanın sevdiği ve hayran olduğu sevecen ve cömert Rönesans adamı olarak varlığını sürdürüyor. “Kâşif İnsan” uygun bir lakap olabilir çünkü o halen güzellik, emek, huşu ve bilgiye karşı doymak bilmeyen bir iştahla, bilinmeyenin peşindeki arayışını sürdürüyor.

CA: Çalışmalarınızı ve fikirlerinizi topladığınız ilk eserinizi Milton Glaser Graphic Design, sanatçılara ve tasarımcılara imaj yaratım dilini anlamak için devrimci ve kestirme bir yolun yanında, görsel problemleri çözmenin yepyeni yöntemlerini de gösterdi. Grafik tasarım ve illüstrasyon alanında çığır açan bir etki yarattı ve hepimize bahsedilmiş muazzam bir armağandı. Bu eserin size sunduğu armağanlar neler oldu?

MG: Aslında bu kitapla iki şey yapabildim. Birincisi, konuyla ilgili kendi fikirlerimi açıklığa kavuşturabildim ve bu fikirleri daha önce hiç yapmadığım bir şekilde yazınsal bir anlatımla ifade etmenin yolunu bulmam gerekti. Ders verirken kullandığım fikirlerin bir çoğu belli bir formda değildi. Kitabı hazırlama sürecinde, kendi açımdan her şeyi biraz daha netleştirdim. İkincisi, halkın erişebileceği bir belge halini aldı ve başka yollardan ulaşmam mümkün olmayan birçok insana ulaştım. Çok geniş bir kesime hitap edeceğimi zannetmiyordum. Dürüst olmak gerekirse, grafik tasarım üzerine yazılan çoğu kitap gibi, konuyla mesleki alakası olan kişilerin bulacağı, dar çaplı dolaşımı olan bir ürün olacağını düşünmüştüm. Fakat bunun çok daha ötesine geçti. Çok uzun zamandır da ortalıkta dolanıyor.

CA: Öğretim görevlileri için muazzam bir ders kitabıydı. En azından benim için.

MG: Hiç bu şekilde düşünmedim. Ama yaptıkları şeylerde daha net olmak isteyen öğrencilere ve öğretmenlere yönelik olacağını düşünmüştüm.

CA: Anladığım kadarıyla etkilendiğiniz kişiliklerin arasında Picasso’yu, eski öğretmeniniz Morandi’yi, ve Cooper Union’dan öğretmeniniz Nicolas Marsicano’yu sayabiliriz. Bu kişiler size ne sundular?

MG: Picasso her şeyi bilmek isteyen, her şeyi yapmak isteyen, bütün paraya sahip olmak isteyen bir adamdı. Bütün şöhreti, bütün kadınları istiyordu. Son derece mantıkdışı bir iştaha sahipti ve neredeyse tüm hedeflerini gerçekleştirdi. Ben-

merkezciliğindeki olağanüstü ısrarı onu harekete geçiren gücü – birçok bakımdan korkunç bir adamdı çünkü büyük başarılarla imza atan birçok insan gibi muazzam boyutta ben-merkezci ve narsistti; ve birçok kadına sahip oldu.

CA: (gülerek) ... Peki ondan ne öğrendiniz?

MG: Kendi muvaffakiyetlerini terk etmek için duyduğu inanılmaz istek – ben bunun Picasso’dan öğrenilebilecek en önemli şey olduğunu düşünürüm; bildiklerini bırakma ve daima keşfedilmemiş ufuklara yol alma arzusu. Onun bu hırsını olağanüstü bulurum.

CA: Peki ya Morandi? Picasso’nun işlerine karşılık onunkiler çok ciddi ve durgun.

MG: Picasso’nun tam aksiydi. Kadınlarla işi yoktu. Hiçbir şey istemiyordu. Para istemiyordu. Şöhret istemiyordu. Picasso’nun istediği hiçbir şeyi istemiyordu. Sadece işini yapmak ve öğretmek istiyordu. Lise çocuklarına eskiz çizmeyi öğretti. Ders verir, eve gider, resim yapardı. Tüm hayatı bu şekilde çerçelenmişti. Onunla ilgili şu hikâyeyi anlatmayı çok severim: Morandi’dan bir resim almak istediğinizde, küçük bir tuval alır, arkasına isminizi ve adresinizi yazar, karşılığında sizden 200 \$ isterdi. Yıllar sonra, resmi bitirdiğinde, arkasını çevirir, size gönderirdi.

CA: Demek etkilendiğiniz üsluplar tam bir ikilik arz ediyor..

MG: Yin ve yang... her şeyin karşıtıyla tanımlandığını fark ediyorsunuz.

CA: Biraz da Nicolas Marsicano’dan bahseder misiniz?

MG: Tam da ondan bir kartpostal aldım. SoHo’da bir sergi açıyor. Soyut Dışavurumcu liderlerin başarısına asla ulaşamadı ama o da bu akımın içindeydi. Öğretmen olarak, kullandığı yöntemlerde tamamen açık fikirliydi. Flemenk ustalar gibi resim yapmak istediğinizde, van Eyck’e bakalım derdi. Bir Empresyonist gibi resim yapmak istediğinizde, gider bunun üzerine düşünürdü. Kendi inandıklarının sizin inandıklarınızdan daha önemli olduğunu söyleyen hiçbir ideolojik duruşu yoktu. Fakat sizin görüşünüzü kabul eder ve şöyle derdi: “Haydi bunu daha da iyi yapalım.” Müthiş bir öğretmen modeli. Böyle çok fazla öğretmene rastlamadım.

CA: “İlham periniz” olarak yaşamınızda başka neleri gösterebilirsiniz – önceleri ve şimdi?

MG: Birçok insan, hem kişisel hem mesleki düzeyde. Olağanüstü ve doyurucu birçok ilişkim oldu. Görsel Sanatlar Okulu’nun

yönetmeni, Silas Rhodes. Stony Brook Üniversitesi'nden Dr. Shirley Strum Kenny ile çalıştım. Kendisi bana muazzam destek vermiştir.

CA: Bu müşterinizle ilgili biraz daha kapsamlı konuşabilir miyiz?

MG: Onunla uzun bir süre çalıştık. Son kitabım "Art Is Work"te bu sürecin bir kısmını belgeledik. Kampüs hayatının tüm cephelerinde görsellik içeren her şeyi yaptık: iletişim, iç mekânlar, kurumsal işaretler, reklam, ürünler ve yayınlar. Üniversite'nin bütün iletişim tasarımı yaptık ve halen de yapıyoruz. Kendisi sene sonunda ayrılıyor ... benim için üzüntü verici bir ayrılık olacak. Sorumluluğumuz yalnızca verilen kararları hayata geçiren eller olarak hareket etmek değil, yapılması gerekeni somut bir biçimde ifade etmektir.

CA: Biraz da yeni kitabınız "Drawing Is Thinking" üzerine konuşalım mı?

MG: Kitabı bir anlatı olarak değil de melodik bir dize, yazısız bir çizgi roman olarak deneyimleme fikrinden doğdu. Bağlantıların içgüdüsel ve bilinçaltından gelen mesajlarla kurulması fikrine dayanıyor, o yüzden tüm kitap boyunca süregelen tek bir anlatı var. İmajlar birbirleriyle bir şekilde ilişkilenerken, teker teker ve art arda diziliyorlar. Karşılıklı sayfalar birbirleriyle ilgili yorumlar içerdiklerinde ikincil bir şey oluyor.

CA: (kitabın sayfalarını karıştırarak) Evet, insan kesinlikle bir rüya mekânına giriyor ve hiç sözcük olmadığı için, hayalgücünü serbest bırakıyor. Bu gerçekten hoşuma gitti. Çok güzel!

MG: Uzun zaman önce bir karar verdim: İnsan zihninde sanat deneyimi ve meditasyon deneyimi birbirleriyle çok bağlantılı şeyler; ikisi de kişiyi beyninin durmak bilmeyen lakırdısından bağımsız kılıyor ve yargıların müdahalesi olmaksızın gerçekliği deneyimlemenize izin veriyorlar. Meditasyon yaptığınızda,

yargılamayı bırakıyorsunuz, ve yargılamazken, daha berrak bir şekilde gördüğünüzü fark ediyorsunuz, çünkü yargı algının önünde bir engel. Kitabın ardındaki fikir böyle bir deneyim yaşatmak üzerine – bu deneyimde ilişkiler yazınsal değil, üzerleri örtülü ... ve onları beyniniz hareket ettiriyor. Beynin eyleme geçirilmesi gerekir, beyni eylemi geçiren de bulmacalar ve zorluklardır. Beyni aktif hale getirmelisiniz.

CA: Bu konuda nörobilimcilere de danıştınız mı?

MG: En iyi arkadaşlarımdan bir tanesi Gerald Edelman'dır. Kendisi şu anda La Jolla'daki Scripps Enstitüsü Nörobilim Bölümü'nün başında, fakat ben yıllardır beynin işleyişine ilgi duyuyorum. Sanat hayatta kalma güdüsü açısından bir rol oynuyor fakat bu rolün ne olduğunu asla tam olarak kavrayamamıştım, şimdi bunun dikkatlilik olduğunu düşünüyorum. Budistler dikkatten bahsederler, önşartlanmalar olmadan görmek anlamına gelir. Meditasyon yaptığınızda, bir dikkat durumuna geçersiniz. Ve bence sanatla temas ettiğinizde de, bir dikkatlilik hali içine giriyorsunuz. Nerede olduğunuza dikkat ediyorsunuz ve bulunduğunuz gerçekliği anlamaya çalışıyorsunuz. Böylece dikkatliliğin neden insanın hayatta kalma mücadelesiyle ilgili olduğunu anlayabilirsiniz – nerede olduğunun ve ne yaptığının farkında olmak. Ve durum buysa, diye düşündüm, bir başka bileşen daha var: güzellik.

CA: Güzelliğin rolü nedir?

MG: Güzellik bizi dikkatliliğe yönleltmek için doğanın kullandığı bir taktik, tıpkı cinsel arzusun çocuk sahibi olmamız için bir taktik olması gibi. Estetik, genetik kodumuza yazılmış. Doğa dikkatliliği kullanıyor.

CA: Güzelliğin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

MG: Hiçbir yere gitmeyecek. Güzelliğin ne olduğuna dair

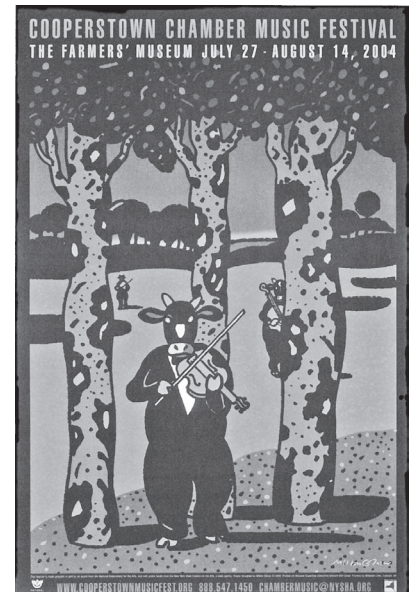
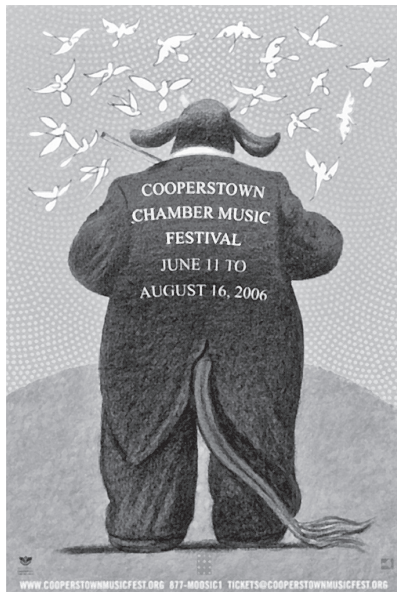
tartışmalar var. Bir canlı türü olarak bizler, tüm tarihimiz boyunca güzelliğe yanıt verdik, standart ne olursa olsun. Sanırım estetiğin rolü de bu. Bedenin işleyişiyle alakalı; sonuçta ne zihni bedenden ayırabilirsiniz, ne de bedeni zihinden.

CA: Yaptığım son işler güzellik odaklıydılar, güzelliğin peşinden gitmek, güzelliği korumak üzerine çalışırken ben de bunu keşfettim.

MG: Güzelliği amaç olarak düşünmediğiniz zaman, algınız değişiyor. Sanat felsefesinin büyük bir kısmında, güzelliğin gaye olduğu düşünülüyor fakat bu bence doğru değil. Güzellik dikkatliliği doğru giden yolda bir araç. Sanat da bir amaca hizmet ediyor: hayatta kalmak.

CA: Bildiğim kadarıyla, sosyal ortamlarda ve seyahat ederken sürekli çizim yapıyorsunuz. Çizmek,

"Cooperstown afişlerinin hepsi oda müziği çalan inekler fikrine dayanıyordu. Her senenin afişi bu tema üzerine bir varyasyondur. Deborah Adler / Milton Glaser / Molly Kormholt, tasarımcılar; Milton Glaser, illüstratör, Cooperstown Oda Müziği Festivali, müşteri.

dünyayı yorumlamanız açısından doğal bir tepki mi, yoksa kasıtlı mı?

MG: Ben daima çizdim. Her zaman faaliyetlerimin merkezinde yer aldı. Çizme eyleminin formu anlamak için temel bir enstrüman olduğunu düşündüm her zaman. Profesyonel hayatta, çizimi illüstrasyon sanatçılarına özgü bir aktivite olarak ayırıyorlar. Fakat benim açımdan, bir şeyleri biraya getirip yeni şeyler oluşturan herkes için, çizim son derece gereklidir.

CA: Bilgisayar araçlarının grafik tasarım ve illüstrasyonu, yazmak gibi herkese açık bir beceri haline getirdiğini düşünüyor musunuz? Bir zamanlar beceri ve araçlar bir araya geldiğinde, kişi hemen sanatçı olabiliyordu. Şimdi artık eğitim ve tecrübe yeteneğin yerini alabilir mi?

MG: Bu fazlasıyla genel bir soru; biraz daha özelleştirilmesi gerek. Çizim yapıyor olmamızın sebepleri, bilgisayarın getirdiği sınırlamalarla da alakalı. Çizim yapmak beyni aydınlatır. Beyni eylem aracılığıyla harekete geçirir. Çizim eylemi, bir düşünceye yanıt olarak eli hareket ettirmek, beyin gelişiminin çok temel bir parçasını oluşturur. Frank Wilson’un The Hand (El) adında harika bir kitabı var. Çok ilginç bir takım gerçekleri açığa çıkarıyor: Bir çocuğu küçükken çizim yapmaktan alıkoyarsanız – sadece malzemelerini elinden alarak bunu yapabilirsiniz – beyin farklı şekilde gelişir. Beyin çizim eylemi aracılığıyla belirli bir gelişim gösteriyor, çizmek beyni değiştiriyor. Zihinde var olan bir modelin materyal bir biçim alarak yaratılması, Suzuki keman dahilerinin imitasyon (taklit) yöntemiyle çalmalarına benziyor. Burada beyni değiştiren bir şey olmalı. İşte bu yüzden, fizik olarak, bunu yapmamak, bana öyle geliyor ki, belli bir takım beyin gelişim işlevlerinin yolunu kapatıyor. Ben bütün gün bilgisayar kullanırım, ama asla dokunmam. Dokunan insanlarla beraber çalışırım. Başkalarıyla birlikte bilgisayar üzerinde çalışmanın en harika yönü de işbirliği içermesi, örneğin renkler denemek “bu maviyi seviyorum, kırmızıyı sevmiyorum” gibi. Bilgisayarı böyle kullandığınızda, sanki dans ediyorsunuz. Ve bakış açınıza bir şey eklendiği için, fayda alıyorsunuz. Tabii ki beraber çalıştığınız kişiyi sevmeniz ve saymanız gerekiyor.

Sürecek

Verdana: İkea’nın yassı kutularının yazıtıpi

Simon Garfield

www.guardian.co.uk

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

İkea yazıtıpiyi Verdana’ya çeviriyor ve yazıtıpi fanatikleri arasında büyük şaşkınlığa neden oluyor. Bizler de bu konuya önem vermeli miyiz? Tabii ki.

Kısa bir süre önce, şehrin dış mahallelerinden birinde, bir hangar içinde uzayan biçimsiz ve can sıkıcı kuyrukta bekleyen herkesin konuştuğu tek konu, o kokulu çaydanlık mumlarının ne kadar hesaplı olduğuydu. Bugünün konuşma konusu ise yazıtıpleri ve insanlar şoka uğramış durumda. Olur da haberiniz yoksa, İkea yazıtıpiyi Futura’dan Verdana’ya çevirdi. Normalde buna kimsenin kılının kıpırdamaması gerekirken, yeni katalog, yazıtıpi tasarımcılarının kapılarına ulaştı (Güm! Yeni Ektorp Tullsta koltuğu – sadece 49 sterlin!) ve görünümü endüstriyel ve dayanıklı olacağına, biraz daha üzerinde uğraşmış ve cömert bir şekilde yuvarlak hatlar verilmiş gibi duruyor. Üstelik orijinal tasarım üzerine kurulu bir İsveç şirketine değil de, normalde pek de ilgi göstermeyeceğiniz bir şirkete daha uygun görünüyor. Online tasarım forumları köpürüyor, yazıtıpi fanatikleri de korkunç şeyler söylüyorlar.

Futura’da, Verdana’da olmayan, kendine özgü bir tuhaflık var, ayrıca Futura siyasi bir sanat hareketine bağlı çok daha uzun bir geçmişe sahip. 1920’li yıllara kadar uzanan Futura, geniş anlamda Konstrüktivist (sadece geniş anlamda, çünkü İkea’nın uyguladığı kendine özgü versiyon – İkea Sans – örneğin Joseph Stalin’in kullanmış olabileceği bir versiyondan ayırt edilebilmesi için biraz daha burkulmuş). Ancak Verdana daha modern ve sık olarak aşağılanan bir şeyle bağdaştırılıyor, o da Microsoft. Dünyada en çok kullanılan yazıtıplerinden biri ve bu konulara önem veren insanlar kelimelerin bu kadar homojen bir hale getiriliyor olmasından hoşlanmıyor: bir bankanın tabelası bir sinemanın tabelasına benziyor, bir zamanlar

orijinal görünen dergiler şimdi online olarak okunmak için tasarlanmış gibi duruyorlar. İkea’nınki de buna benzer bir durum; şirketin yeni imajı 66 yıllık mirasını gururla sergileyen bir şirket tarafından değil de dijital çağın netliğinden hareketle tanımlanmış. Bunda bir yanlışlık yok – sonuçta bu, ticari bir kuruluş. Yeni bir yazıtıpinin satışlar üzerinde kötü bir etkisi olması pek olası değil (hatta, bütün bu gevezeliklerden kaynaklanan tanıtım satışları arttırabilir de). Ama bütün kararlarımız sadece ticarete bağlı olarak alınacaksa dünyayı takdir etme yeteneğimize ne olur? Futura, Alman tasarımcı Paul Renner’in en uzun ömürlü eserlerinden biridir. Ortaya çıkışının üzerinden 82 yıl geçtikten sonra bile hâlâ modern bir görünüme sahiptir. Verdana, dünyanın en sık ve saygın yazıtıpi tasarımcılarından biri olan ve Boston’a taşınmış bir İngiliz olan Matthew Carter tarafından 1993 yılında tasarlanmıştır. Carter dünyada var olan gazete yazıtıplerinin kayda değer kısmından sorumludur; eğer bir sanat editörü gazetesi için modern bir künye isterse büyük olasılıkla Carter’e başvuracaktır. Carter’la kısa bir süre önce bir akşam yemeğinde buluştum ve bana Verdana’nın sadece bilgisayar ekranında güzel görünmek üzere tasarlanmış bir yazıtıpi olduğunu anlattı. Sade bir yazıtıpidi; birçok farklı dilde iyi duruyordu; küçük puntolarda bile anlaşılabilir bir hal almazdı (sadeliği, başka bir çok yazıtıpinde olduğu üzere, mükemmel hale getirilmesinin aylar aldığı gerçeğini gizler). Farklı yazıtıpleriyle ilgili bilgilerimiz, kişisel bilgisayarlardaki aşağıya açılan menülerle gelişmeye başlamıştır. Carter’e göre, “Geçmişte giyimleri konusunda veya kullandıkları araba konusunda kesin bir zevke sahip olan insanlar yazıtıpi konusunda zevklerini ifade etme fırsatına sahip değillerdi. Ama şimdi insanlar ‘Ben Bookman’ı Palatino’ya tercih ediyorum” diyebiliyorlar ve bu konularda belli duygulara sahipler.” Verdana, günümüzde bilgisayarlarının sağladığı özgürlükten dolayı müteşekkir olan ama çalışmalarının başkalarına nasıl göründüğünü düşünecek zamanı olmayan birçok insanın tercih ettiği yazıtıpidir. Zaten bu konuya önem verenlerin bu kadar altüst olmasının sebebi de budur. Verdana İkea tarafından “varsayılan” olarak, veya en azından ekonomik sebeplerle seçilmiş görünmektedir. İkea’nın sözcülerinden biri olan Monika Gocic, Verdana’nın “daha etkin ve

daha uygun maliyetli” olduğu için onlara uygun olduğunu söylemiştir. Bu da, “herkes kullandığı için biz de kullanıyoruz” demenin başka bir yoludur. Böyle konulara yazıtıpi tasarımcıları kadar önem vermeli miyiz? Ben vermemiz gerektiğine inanıyorum ve bunun tek nedeni bana göre yazıtıpi tasarımcılarının bilge kişiler olması da değildir. Eğer her şey 1950’li yılların *Times* gazetesinin ön sayfasına benzeseydi o zaman hepimiz siyah-beyaz bir dünyada yaşamaya devam edebilirdik. Ayrıca, homojenlik tehlikesinin yanı sıra, duygu konusu da var. Doğru şekilde kullanıldığı zaman yazıtıpinin tasarımı ruh halimizi ve gördüğümüz her şey hakkındaki düşüncelerimizi belirler. Ciddi veya uçarı düşünceler geliştirmemizi sağlayabilir, bize çaba göstermeden rehberlik edebilir veya bizi içgüdüsel bir şekilde eğlendirebilir. İsveç’te halk arasındaki bir inanışa göre her yıl İncil’den çok İkea katalogu basılıyor. Eski veya Yeni Ahid’den daha çok Billy kitaplığının olduğu kesin, ama tasarımcıları tarihlerini hatırlasalar iyi olacak. İlk hareketli hurufat 1450’li yıllarda, Gutenberg’in İncil’iyle beraber ortaya çıktı ve her şey onun ardından gelişti. Böylece, milyonlarca adet basılan İkea katalogu biraz tuhaf bir şekilde de olsa ağır bir sorumluluğu üstlenmiş oldu. Ama işler daha kötü de gidebilirdi. Katalog için Helvetica seçilmiş olabilirdi. ●

Simon Garfield’in yazıtıpleri ile ilgili kitabı gelecek sene Profile Books tarafından yayınlanacaktır.

YAZILAR

Grafikerler Meslek Kuruluşu

Derneği adına sahibi

Yeşim Demir

Sorumlu Yayın Yönetmeni

Osman Tülü

Grafik Uygulama

Tipograf

Baskı

A4 Ofset

Para ile satılmaz. Tüm hakları saklıdır.

Grafikerler Meslek Kuruluşu Derneği
Ortaklar Caddesi, Bahçeler Sokağı 17/4
Mecidiyeköy 34394 İstanbul
Tel: (0212) 267 27 58
Faks: (0212) 267 27 59
info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr